ΦΥΛΛΟΚΑΡΔΙΑ

«Στῆς ψυχῆς τ' Ἅγιο Βῆμα
Ἡ καρδιὰ λειτουργάει.»

Η ΑΓΑΠΗ ΤΗΣ

Σ' τὸν πολυαγαπημένο μου
Σπῦρο Δ. Βουλπιώτη

Βαρειὰ ἦταν ἡ ἀγάπη σου,
Τὰ σίδερα λυγοῦσε
Σκληρὴ 'ταν ἡ ἀγάπη σου,
Ἔσκιζε τὸ διαμάντι.
Πικριὰ ἦταν ἡ ἀγάπη σου,
Περνοῦσε τὸ φαρμάκι.

Σ' τῆς θάλασσας τὴ μέση
Ἐπῆγα καὶ τὴν ἔρριξα
Κι ἀνανταριάστ' ἡ θάλασσα, τὸ κῦμα ὀργιὲς σηκώθηκε
Κι ἄγρια φουρτούνα τράνταξε τ' ἀμέτρητα τὰ βάθια της

Σ' τὰ ὄρη, 'ς τ' ἄγρια βουνὰ
Ἐπῆγα καὶ τὴν ἔρριξα
Κι ἄγριος βορριᾶς ἐφύσηξε, σίφουνας μανιωμένος
Καὶ συνεπῆρε σύρριζα θεόρατα δεντρὰ
Καὶ ριζιμιὰ λιθάρια.

Σ' τ' ἀπάτητα λαγκάδια
Ἐπῆγα καὶ τὴν ἔρριξα
Κι ἀντιβουΐσαν τὰ βουνά, τὰ πέλαγα κ' οἱ κάμποι
Ἀπ' τὸ βαθύ τους βογγυτό.

Βαρειὰ ἦταν ἡ ἀγάπη σου,
Μοῦ λύγισε τὰ γόνατα.
Σκληρὴ 'ταν ἡ ἀγάπη σου,
Μοῦ σκισε τὴν καρδιά.
Πικριὰ ἦταν ἡ ἀγάπη σου,
Μὲ πότισε φαρμάκι.

Ἦταν ἡ ἀγάπη σου πικριά,
Ἦταν ἡ ἀγάπη σου φωτιά,
Μά ἦταν πεντάγλυκα τὰ φιλιά σου
Κ' ἦταν ὁλόδροσ' ἡ ἀγκαλιά σου.

ΛΑΜΠΗΣ ΜΟΣΚΟΣ

ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

(ἀπὸ τὶς «Θρησκευτικὲς Ἐντύπωσες»)

. . . . Καὶ δῶ τώρα, ὄξω ἀπὸ τὸ σπίτι, ὄξω, μακριά, μέσα στὴ φύση, μαζὶ μὲ τἄλλα τὰ παιδιά, ἄ! τί μάθημα γιὰ τὸ Θεό, τί ἐντύπωσες!

Στὶς πρῶτες μέρες τοῦ Σταυριάτη, θυμοῦμαι, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ποὺ ὁ οὐρανὸς ἀρχίζει νὰ μαβρίζῃ, τὰ σύννεφα νὰ τρέχουνε, κι ἡ θάλασσα νὰ μουγκρίζῃ, γοργοπόδαροι σὰν τὰ ἐλάφια, χαρωποὶ καὶ γελαστοὶ γιὰ τὴν τέτοια μεταβολὴ τῆς ὅμορφης φύσης, τρέχαμε, γώ, ὁ νάννος, κι οἱ μικροί μου, οἱ παρακατινοί μου συντρόφοι, ὄξω, μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό, καὶ ἀνεβαίνοντας πάνω σ' ἕνα κορφοβούνι, κοιτάζαμε τὴ θάλασσα τὴν κυματάρισσα, τὰ σύννεφα τὰ μάβρα, τὴ φύση π' ἀναστέναζε....

Πέρα ἐκεῖ, ἐκεῖ κάτω στὸν πορθμό, ἐφτὰ στάδια μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου Σάμο, φαίνεται ἀντικρυ ἕνα πελώριο βουνό, σοβαρὸ καὶ μεγαλόπρεπο, ποὺ ἡ κορυφή του, παρόμοια μὲ ράχη καμήλας, τὰ πλάγια του, οἱ ρεματιές του, οἱ τρύπες του καὶ οἱ σπηλιές του, εἶτανε σκεπασμένα ἀπὸ ὁμίχλη, ἀπὸ καταχνιά.

Εἶναι ἡ Μυκάλη, τὸ κατοικητήριο τῆς Δόξας καὶ τοῦ Ἡρωϊσμοῦ....

Ἐδῶ, μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρό, μέσα σ' ἀφτόνε τὸν πορθμό, σ' ἀφτὴ τὴ θάλασσα, νικήσανε οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τοὺς Πέρσες.

Ἐδῶ, πρὸ λίγα χρόνια, πάνω σ' ἀφτὰ τὰ πρασινογάλαζα κύματα, ποὺ δροσίζουνε καὶ Σάμο καὶ Ἀσία, κάψανε οἱ Πατέρες μας τὸν ἀθεόφοβο στόλο τῶν Τούρκων.

Ἐδῶ λεφτερώθηκε ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνισμός· ἐδῶ ἀναστήθηκε κι ὁ νεώτερος!

Μὰ γιὰ μᾶς, τοὺς μικρούς, ποὺ πέντε-ἕξ χρονῶ δὲ θἄμεστε ἀκόμα, τέτοια ἱστορικὰ δὲν ὑπάρχανε. Μεῖς, ἕνα μονάχα βλέπαμε, ἕνα παρατηρούσαμε: πὼς ἡ *Καμήλα*, ἔτσι λένε οἱ χωρικοί μας τὴ Μυκάλη, δὲ φαινόνταν πιά, πὼς εἶτανε χωμένη μέσα στὴν ὁμίχλη.

— Θὰ βρέξῃ, παιδιά, φώναξε τότες κάποιος ἀπὸ μᾶς, κι ὅλοι μας ἀμέσως, σὰ νἄπαρχε κάποια προηγούμενη συφωνία, ἀρχίζαμε νὰ ρυθμοτραγουδοῦμε.

Βρέξε, Παπποῦ
Στάρια παντοῦ
. . . . . .
Νὰ βραχοῦν τὰ περιβόλια
γιὰ νὰ γένουν τὰ λεμόνια.

Καμιὰ φορά, ἡ φωνή μας κόβουνταν ἀπὸ γέλοια καὶ χαρὲς — ἀπὸ συνεπάρσιμο — καὶ σηκώναμε τότες τὰ μάτια μας ἀψηλά, στὸν οὐρανό, γιὰ νὰ δοῦμε τὸ Θεό, τὸν Παπποῦ ποὺ βρέχει.... Ἄ! ἀφτὸς ὁ Παπποῦς, τί καλός, τί ἀγαθός! Βρέχει, κι ὕστερα ἀπ' ὀλίγο τὰ σπαρτὰ στὶς πεδιάδες θὰ βλαστήσουν, θ' ἀθήσουν τὰ λουλούδια καὶ τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ, γιὰ νὰ συνηγορήσουν ὅλα γιὰ τὴν ὕπαρξη τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν πρόνοια τοῦ Προνοητῆ, γιὰ τὴν ἐσπλαχνία καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Πατέρα, τοῦ μεγάλου, τἀληθινοῦ Πατέρα, ποὺ νὰ τὸν προσκυνοῦνε πρέπει οἱ ἀθρῶποι, νὰ τὸν τιμοῦνε καὶ νὰ τὸν δοξάζουνε...

Χαῖρε φύση, σωστὲ συνήγορε γιὰ τὴν ὕπαρξη τοῦ Θεοῦ! Σ' ἀγάπησα ἀπὸ τότες· θὰ σ' ἀγαπῶ αἰώνια.

Εἶσαι πέρα καὶ πέρα γεμάτη ἀπὸ τὰ *ποιήματα* τοῦ Θεοῦ, ποὺ νὰ μὴν μπορῇ ὁ ἄθρωπος νὰ εἰπῇ «οὐκ ἔστι Θεός».

Σάμο

ΒΑΣ. Δ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ

ΜΙΑ ΓΝΩΜΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

(Γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Γ. Σκληροῦ, τὸ «Κοινωνικό μας Ζήτημα» μίλησε σὲ περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμᾶ» ὁ συνεργάτης μας Δ. Ντέλος, κ' ἔδειξε τὴν κεντρική του ἰδέα. Σήμερα δημοσιεύουμε, ἂν καὶ στὴν καθαρεύουσα, ἀπὸ τὸ ἀξιόλογο αὐτὸ βιβλίο. ἕνα κομμάτι, ποὺ χαραχτηρίζεται ὁ ἀγώνας μας κάπως πρωτότυπα, κι ἀπὸ μιὰν ἄλλη μεριά. Εἶναι μιὰ γνώμη κι αὐτὴ τοῦ κ. Σκληροῦ, ποὺ πρέπει νὰ τὴν προσέξουμε οἱ δημοτικιστάδες. Ὁ κ. Σκληρὸς ὀνειρεύεται τὴν ἵδρυση ἑνὸς κόμματος δημοκρατικοῦ, προοδευτικοῦ καὶ φιλελεύτερου, ποὺ νὰ κλείση μέσα του ὅλο τὸν ἐργατικὸ λαό, καὶ ποὺ ν' ἀρχίση πόλεμο ἀδιάκοπο μὲ τὴν πλουτοκρατία, τὴν τάξη δηλ. ποὺ κυριαρχεῖ σήμερα).

...Τὸ μέγα καὶ σπουδαῖον ζήτημα τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τότε — καὶ μόνον τότε — θὰ ἀρχίση νὰ λαμβάνη ἐν τῇ πράξει σάρκα καὶ ὀστᾶ. Ἐπειδὴ ἡ πλουτοκρατία φανατικῶς θὰ ὑπερασπίζεται ὅλας τὰς σημερινὰς ψευδεῖς παραδόσεις, τοὺς τόσον καλοὺς συμμάχους της πρὸς ἀποτύφλωσιν καὶ ἀποπλάνησιν τοῦ λαοῦ, ἑπομένως καὶ τὴν καθαρεύουσαν γλῶσσαν μὲ τὸ ἀποστρεβλωτικὸν ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, ἡ ἀντιπολίτευσις θὰ ἀναγκασθῇ νὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν της τὴν ζωντανὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ, ὅπως δι' αὐτῆς ἐπισπεύσῃ τὴν ἀφύπνισιν καὶ ἀναγέννησίν του. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν

ματόχρωμο ὡς τώρα, ἄρχισε νὰ γίνεται ὠχρό, ὅσο ἀπομακραινότανε ἀπὸ τὴ γῆς, χύνοντας πάντα πλούσιο φῶς ἀπάνω στὴ στέππα.

Μαζευτήκανε ὅλοι γιὰ νὰ βροῦνε τὴν τιμωρία ποὺ τοὔπρεπε. Προτείνανε νὰ τονὲ σκίσουνε δεμένο σὲ ἄλογα, μὰ δὲ φάνηκε ἀρκετό· εἶπανε ἔπειτα νὰ τονὲ χτυπήσουνε ὁ καθένας μὲ τὴ σαΐτα του, μὰ κι αὐτὸ δὲν ἄρεσε· εἶπανε νὰ τὸν κάψουνε. Μὰ σκεφτήκανε πὼς ὁ καπνὸς θἄκρυβε ἀπὸ τὰ μάτια τους τοὺς βασανισμούς του. Εἶπανε ἀκόμα πολλά, μὰ δὲ βρήκανε τίποτε ποὺ νὰ φχαριστῇ ὅλους. Ἡ μάννα του γονάτισε ὀμπρὸς στοὺς γεροντότερους καὶ δὲ βρῆκε οὔτε δάκρια οὔτε λέξες γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ τηνὲ σπλαχνιστοῦνε. Μιλούσανε ἔτσι μεταξύ τους καὶ στὰ τελευταῖα ἕνας σοφὸς ἀφοῦ πολυσκέφτηκε εἶπε: Ρωτήστε τον γιατὶ τὄκαμε!

Τονὲ ρωτήσανε. Αὐτὸς ἀποκρίθηκε: Βγάλτε μου τὰ δεσμά· δεμένος δὲ μιλῶ ἐγὼ μαζί σας!

Ἀφοῦ τοῦ βγάλανε τὰ δεσμὰ ρώτησε: Τί θέλετε; τοὺς ρώτησε ἔτσι σὰ νὰ εἶτανε σκλάβοι του.

— Τὸ ἄκουσες, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ σοφός.

— Γιατὶ χρωστῶ νὰ σᾶς φανερώσω τὶς πράξες μου;

— Γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ σὲ νοιώσουμε! Περήφανε! Ἄκου: Εἶσαι ἔτσι κ' ἔτσι γιὰ θάνατο· δόσε μας τουλάχιστο νὰ καταλάβουμε γιατὶ τὄκαμες; Ἐμεῖς θὰ ζήσουμε καὶ μᾶς χρειάζεται νὰ μαθαίνουμε πιὸ πολὺ ἀπ' ὅ,τι ξέρουμε.

— Καλά, θὰ σᾶς πῶ, ἂν καὶ ἴσως, κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν ξέρω καλὰ τί γίνηκε. Τηνὲ σκότωσα, μοῦ φαίνεται, γιατὶ μ' ἔδιωχνε ἀπὸ κοντά της....μὰ ἐγὼ ἤθελα νὰ τὴν καταχτήσω.

— Μὰ δὲν εἶτανε δική σου, τοῦ ἀποκριθήκανε.

— Ἐσεῖς μεταχειρίζεστε μόνο ὅ,τι εἶναι δικό σας; Μοῦ φαίνεται, κάθε ἄθρωπος ἀπὸ γεννεσιοῦ του χτῆμα ἔχει μόνο τὴ γλώσσα του, τὰ χέρια του, τὰ πόδια του — μὰ ὅλοι σας κατέχετε γυναῖκες, ζῷα, γῆς κι ἀκόμα καὶ πολλὰ ἄλλα.

Τοῦ ἀντιτάξανε πὼς κάθε ἄθρωπος ὅ,τι κατέχει, τὄχει πλερώσει μὲ τὸ μυαλό του, μὲ τὴ δύναμή του, μὲ τὴ λευτεριά του, μὲ τὴ ζωή του. Μὰ τοὺς ἀποκρίθηκε πὼς αὐτὸς ἤθελε νἄχῃ ὅ,τι τοῦ φαινότανε καλὸ κι ὄμορφο, καὶ νὰ τὄχῃ μόνο γιὰ τὸ ἑαυτό του χωρὶς νὰ δίνῃ σὲ ἄλλους μερίδιο.

Πολὺ μιλήσανε μαζί του κι ἀπὸ τὰ λόγια του καταλάβανε πὼς αὐτὸς ἔπαιρνε τὸν ἑαυτό του γιὰ τὸν πρῶτο καὶ μόνο ἄθρωπο τῆς γῆς κ' ἐξὸν τοῦ ἑαυτοῦ του κανέναν ἄλλο δὲν ἀναγνώριζε καὶ οὔτε καταδεχότανε νὰ κοιτάξῃ. Φρίξανε μὲ τὸ νὰ συλλογιοῦνται σὲ τί φρικώδικη μοναξιὰ καταδίκαζε ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό του ἀνάμεσα στοὺς ἀθρώπους. Αὐτὸς δὲν ἤξερε οὔτε φυλή, οὔτε μάννα, οὔτε παλληκαριὲς οὔτε εἰρηνικὲς ἀπολαβές· δὲν εἶχε οὔτε ζωντανά, οὔτε σπίτι, οὔτε γυναίκα, γιατὶ τίποτες δὲν ποθοῦσε.

Ἐκεῖ στὴν ἀκρογιαλιά, γελοῦσε ἕνα κορίτσι τὸ ἀγαπητό, ξύπνιο γέλοιο, κ' ἕνας τραγουδοῦσε μὲ μαλακὴ φωνὴ τενόρου. Οἱ ἄλλοι ἀκολουθούσανε κάποτες τὸ τραγούδι. Οἱ τρυφερὲς φωνές τους χυνόντανε στὸν ἀέρα γιὰ νἀφανιστοῦνε σὲ λίγο καθὼς τὶς ἔπαιρνε ὁ ἀέρας στὶς φτερούγες του κ' ἔφευγε τὸ γληγορότερο σέρνοντας μαζὶ τἀέρινα λάφυρά του.

— Σὰν εἴδανε πὼς δὲ βγαίνει τίποτις καὶ ἀπὸ αὐτὸν σκεφτήκανε πάλε πιὰ τιμωριὰ νὰ τοῦ βάλουνε. Τὴ φορὰ αὐτὴ ἡ σκέψη δὲ βασταξε πολὺ γιατὶ ὁ σοφὸς κεῖνος ποὺ δὲν εἶχε ἀκόμα λαβει μέρος στὴ συζήτηση γιὰ τὴν τιμωρία, εἶπε: Περιμένετε! Ἡ τιμωρία εἶναι ἐδῶ! Μιὰ φοβερὴ τιμωρία! Μέσα σὲ χιλιάδες χρόνια δὲ βρίσκεται πιὸ φρικώδικη τιμωρία! Ἡ τιμωρία του εἶναι μέσα του — ἀχώριστη ἀπὸ αὐτόν, ἀνεξίλαστη! Ἀφήστε τονε λεύτερο νὰ ζήσῃ τοῦ λοιποῦ. Αὐτὸ εἶναι ἡ τιμωρία του!

Τότε γίνηκε κάτι ἀλλόκοτο. Στὸν οὐρανό, ποὺ